

Analyse Haiku Lente Kukai 2024

Al snel liep het maximaal aantal inzendingen voor de haiku-kukai Lente 2024 vol. Nog voor de zomer begint, mag Karen de Boer zich verheugen in het hoogste aantal stemmen en de prijs van een haiku leespakket ter waarde van dertig euro voor de onderstaande haiku:

haiku:

*tussen narcissen
gaan zij op zijn jas zitten
tête-à-tête, zij bloost*

Uit welk poëtisch en stilistisch boeket is deze pennenvrucht geplukt?

Vorm: 5 7 5 of toch....

Er stond geen harde eis voor het aantal lettergrepen ofschoon algemeen wordt aangenomen dat een **haiku** uit 17 lettergrepen of **onji** (klankeenheden) bestaat, liefst verdeeld over drie regels van respectievelijk 5, 7 en 5 lettergrepen. Zo is een haiku net wat anders dan een "kort gedicht". Immers, een tango is ook wat anders dan een Weense wals, hoe vurig beiden ook gedanst kunnen worden. Hoe werd er met de vorm omgegaan in deze lente-haiku-kukai?

Tabel 1: aantal haiku met aantal lettergrepen

$\sum$ lettergrepen	11	14	15	16	17	18	26	
$\sum$ aantal haiku	1	1	7	6	54	6	1	76

Dus, met enig rekenwerk, is te zien dat uit 76 haiku, de gemiddelde (M) haiku uit 16,8 lettergroen bestaat met een gemiddelde afwijking (S; standaarddeviatie) van 1,13 lettergrepen.

Tabel 2: statistieken lettergrepen per haiku

N	76
M	16,82
S	1,13

De modale dichter (mod=54) blijft bij de traditionele 17 lettergrepen in de haiku. Daarbij zijn soms lettergrepen wat verwrongen op de eerste regel geplakt om maar aan 5/7/5 lettergrepen te komen. De uitersten waren een haiku van 11 en een haiku van 26 lettergrepen.

Haiku nr. 8   In de kin van een zin
toont zich Lente's gezicht
ontwapenend ontluikend voorzichtig doch stuiterend.

Haiku nr. 28   een dagpauwoog
ontpopt zich
imagiro

Seizoenswoord, kigo en kidai

In de oorspronkelijke, Japanse haiku werd de lezer gesignaleerd, om welk seizoen het in het gedicht gaat door een bepaalde gebeurtenis of attribuut te noemen die exclusief passen bij dat seizoen. Dus, naast “**kigo**” als seizoenswoord, een “**kidai**” als seizoens-attribuut. In deze verzameling haiku gebruikten 59 dichters een woord dat duidelijk moest verwijzen naar het lenteseizoen. Bij 17 dichters vloeide er geen seizoenswoord uit de pen. Echter, 3 dichters persten wel 3 kigo in hetzelfde gedicht. De modale dichter (n=45) houdt het echter bij één seizoens-verwijzing en komt daarmee dicht bij het schoonheidsideaal van de Japanse haiku-dichter.

Tabel 3: gebruik van kigo in haiku

	1				
Aantal haiku	7	45	11	3	76
Kigo per haiku	0	1	2	3	

Wat waren de kigo in deze haiku-oogst?

Tabel 4: kigo, genoemd in aantal haiku

seizoenswoord	aantal haiku
lente of lente-(voorvoegsel	19
bloem of bloesem--(achtervoegsel	13
knop(pen)	4
narcissen	3
ontluiken	3
krokus	2
vlinder,	2
winter	2
dagpauwoog	2

Het thema was **ontluiken** dus het letterlijk noemen van **lente** getuigt niet van dichtersluiheid. Opmerkelijk, dat wel de dagpauwoog werd genoemd maar dat de citroenvlinder en koolwitje als winkelochters achterbleven.

Daarnaast hanteerden 7 dichters een zgn. **kidai**: een attribuut of handeling die exclusief horen bij de lente. De volgende haiku geeft het beeld van het veelvoud aan wielrenners en koersen die zo typerend zijn voor de lente.

Haiku nr. 30   Duizend harten wuiven
naar racers langs de snelweg
ontluikend bermtapijt

Uit de timmerkist van de stilist

In poëzie bedient de dichter zich vaak van stijlfiguren zoals beeldspraak, ironie, overdrijving.... Uit de veelheid van stilistische kunstgrepen troffen we in deze reeks onbetwist 14 **personificaties** aan: menselijke eigenschappen of gedrag die worden toegeschreven aan dieren of dingen.

De eerste haiku trakteert ons op een sprookjesachtige personificatie met een babbelende vlinder. In de volgende haiku halen de bomen hun jas van de kapstok...

Haiku nr. 43   dag, ben je daar weer
zei de vlinder tegen de
ontluikende bloem

Haiku nr. 68   Als het warmer wordt
Trekken de naakte bomen
Hun groene jas aan

Ook, 5 opmerkelijke **woordspelingen**. De tekst kan letterlijk of figuurlijk worden opgevat of verwijzen naar een ander, verwant of tegengesteld begrip. Daarmee ontstaat een gelaagdheid in het gedicht waardoor het gedicht op verrassende wijze, op meerder manieren is te lezen. De lezer wordt zo leuk aan het werk gezet. De volgende haiku speelt met woorden: het groen wordt een letterlijke en figuurlijke mantel der 'liefde'.

66   Mantel der liefde
Ontluikend groen overgroeit
De oude gifbelt

Conclusie:

Al snel vulde het dichtersgilde het maximumaantal inzendingen en hield zich aardig aan de mores omtrent haiku. De modale dichter hanteerde de haiku-eigen vorm, beproefde een mooie variëteit aan seizoenswoorden en gaf een lyrische of epische verwoording van *ontluiken* en of *lente*. Niet verwonderlijk speelde vooral de (ontluikende) natuur een voorname rol als muze voor de dichter.

Zo bracht dit voorjaar ons weer een ruim haiku-boeket van kleuren en geuren. Hopelijk hebben de dichters – onverlet veel of weinig kukai-punten – een genoeglijke wandeling door de weide van de haiku mogen maken bij het bijeen plukken van dit veldboeket.

Analyse geschreven door: Lodewijk Ouwehand